

Box 3: op weg naar een in te dienen wetsvoorstel?

31-05-2023 | Door Kees van Oostwaard werkzaam bij
Fiscale Zaken Athora

Een jaar geleden vergeleek ik het onnavolgbare (en fictieve) kaartspel Stiften uit Jiskefet met de uiteenlopende plannen voor het belasten van vermogen.¹ Reden: voor veel mensen waren en zijn de box-3-ontwikkelingen namelijk (bijna) niet meer te volgen.

We zijn een jaar verder en de vraag is dan gerechtvaardigd of 'we' al zijn opgeschoten met dit dossier.

Huidige (tijdelijke) systeem en lopende procedures

Momenteel is de Overbruggingswet box 3 van kracht. Deze tijdelijk wetgeving geldt met ingang van 2023 tot het moment waarop de nieuwe box-3-wetgeving van toepassing wordt. Op grond van de Overbruggingswet box 3 wordt voor de grondslag gerekend met de werkelijke verdeling tussen spaargeld en beleggingen. Daarbij wordt gerekend met een vast percentage waar men belasting over betaalt. Jaarlijks worden de rendementspercentages geactualiseerd. Doel is om hiermee zo goed mogelijk aan te sluiten bij het werkelijk behaalde rendement.

Voor de periode 2017 tot en met 2022 is zogenoemd rechtsherstel geboden. Verschil met de Overbruggingswet box 3 is dat de oorspronkelijke berekeningsmethode werd vergeleken met een herberekening op basis van de echte vermogensmix. Gezocht kon worden voor de oude berekening dan wel de nieuwe berekening (als deze gunstiger was).

Momenteel lopen er ook procedures bij de Hoge Raad. Aanvankelijk werden uitspraken dit voorjaar verwacht - er werd al gesproken over Paasarresten (in lijn met het Kerstarrest over box 3) - maar het bleek nog niet zover. De Hoge Raad verwachtte in augustus/september van dit jaar uitspraak te kunnen doen, maar zeer recent bleek dat diverse uitspraken op 6 juni worden gedaan.²

¹ [Box 3: stift, dubbelstift, Jack in the box!](#), *Financieel Actief*, 5 mei 2023

² [Hoge Raad](#), 30 mei 2024

Op 1 september 2023³ stelde Advocaat-Generaal bij de Hoge Raad (AG) Wattel al dat de conclusie helaas moet zijn “*dat de Herstelwet geen rechtsherstel biedt aan ondergemiddeld fortuinlijke beleggers en niet-beleggers maar hen nog steeds minstens evenzeer systemisch discrimineert als het te herstellen onrechtmatige stelsel.*” Vaak maar zeker niet altijd volgt de Hoge Raad de AG.

Ondertussen bereiden de staatssecretaris en de Belastingdienst zich voor op een voor hen negatieve uitkomst. Aangezien de Belastingdienst de grote werkstroom niet handmatig kan verwerken, wordt een (digitaal) formulier ‘opgaaf werkelijk rendement’ ontwikkeld. Met het formulier kan het werkelijke rendement geautomatiseerd worden geregistreerd. Hiermee schuift de Belastingdienst het probleem wel deels van haar bordje af.

³ ECLI:NL:PHR:2023:655

Belastingplichtigen zullen zich bij de uitvoerders van producten gaan melden. En die uitvoerders moeten die informatie veelal handmatig zien op te leveren.

Wat gaat het worden?

Zoals aangegeven in de inleiding zijn we weer een jaar verder, is er veel gesproken over box 3 en dan met name over deadlines om een nieuwe systeem zo snel mogelijk in te voeren. Ook aanpassingen in de systematiek zijn aan bod gekomen, maar toch iets minder prominent. En juist dat laatste kan de overheid wellicht opbreken. Ondanks de druk op de deadlines, ga ik niet schrijven dat sprake is van overhaaste wetgeving. Maar de keuzes komen me niet allemaal even logisch voor.

Basis blijft een vermogensaanwasbelasting in box 3. Daarop komt in een beperkt aantal gevallen een uitzondering en daarvoor geldt dan de vermogenswinstbelasting. Reden daarvoor is dat die vermogensbestanddelen illiquide zijn. Maar daarin zit nu juist het pijnpunt. Of eigenlijk twee pijnpunten. Op de eerste plaats is het voor de gemiddelde belastingplichtige niet eenvoudig te begrijpen dat een dergelijk onderscheid wordt gemaakt. Dan denk ik ook aan de afbakening van de onderwerpen die wel onder de uitzondering vallen. Die discussie speelde al eerder toen onderscheid werd (en wordt) gemaakt met bankrekeningen. Maar minstens zo belangrijk is de vraag: waarom gaat de vermogenswinstbelasting wel voor het ene illiquide vermogensbestanddeel gelden en niet voor het andere?

Om een voorbeeld 'dicht bij huis' te nemen. Een kapitaalverzekering is illiquide, daar zal niet snel discussie over bestaan. Maar een kapitaalverzekering zal bij ongewijzigde plannen onder de vermogensaanwasbelasting gaan vallen. Belastingplichtigen blijken steeds meer 'doenvermogen' te hebben, in die zin dat ze snel in bezwaar en beroep komen als ze denken dat hen onrecht wordt aangedaan. Belastingplichtigen met een kapitaalverzekering in box 3 (of een ander illiquide vermogensbestanddeel dat niet onder de uitzonderingen valt) wenden zich snel na de invoering van de gewijzigde box 3 tot de belastingrechter (na bezwaar bij de inspecteur) en dat gaat dan ongetwijfeld door tot aan de Hoge Raad. Ondertussen blijft het probleem dan 'hangen'. Een (zeer) ongewenste situatie, lijkt me.

Opvallend is dat er niets over box 3 is opgenomen in het zogenoemde hoofdlijnenakkoord van de beoogde nieuwe coalitie. Dat betekent dat het een 'vrije kwestie' is.

En wanneer?

Op 28 mei is de motie⁴ van de Kamerleden Idsinga en Vermeer aangenomen. Die motie zorgt ervoor dat het wetsvoorstel nog vóór het zomerreces naar de Raad van State kan worden gezonden voor advies. Daarmee blijft de momenteel beoogde ingangsdatum van 1 januari 2027 nog haalbaar. Er wordt dus niet gewacht op een nieuw kabinet.

Een motie die de regering verzoekt om te bewerkstelligen dat een onherroepelijke uitspraak van de Hoge Raad over de Wet rechtsherstel box 3 automatische doorwerking heeft naar alle belastingplichtigen die over 2023 box 3-heffing verschuldigd zijn, is aangehouden. De motie heeft als doel te voorkomen dat spaarders niet worden achtergesteld op beleggers. Voor aanslagen opgelegd met dagtekening 12 april 2024 of later zijn belastingplichtigen (lees: spaarders) genoodzaakt *“om in de komende dagen individueel bezwaar aan te tekenen”*.⁵

De motie om tegenvallers binnen box 3 te dekken binnen de lasten op kapitaal en vermogen werd verworpen. Doel van de motie was *“te voorkomen dat werkende mensen en de mensen met de laagste inkomens de rekening betalen”*.⁶ Streefdatum is dus nog 1 januari 2027. Dit betekent dat het wetsvoorstel deze zomer bij de Tweede Kamer ingediend moet zijn.

Slotopmerking

Box 3 is een hoofdpijndossier voor het ministerie van Financiën en zal dat ook nog wel even blijven. Door onderscheid te maken tussen de verschillende vermogensbestanddelen die illiquide zijn, is het wachten op procedures. Die zullen naar mijn inschatting snel komen, maar vervolgens een langdurige rechtsgang met zich meebrengen. En daar zijn weinigen bij gebaat.

⁴ Kamerstukken 32 140, nr. 190

⁵ Kamerstukken 32 140, nr. 191

⁶ Kamerstukken 32 140, nr. 192